

Näringsutskottets betänkande 2023/24:NU19

Strategi för företag i kulturella och kreativa branscher

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna och avslår samtliga motionsyrkanden. Utskottet välkomnar regeringens strategi för företag i kulturella och kreativa branscher. Motionsyrkandena behandlar företagsfrämjande, immaterialrätt, regional utveckling, kompetensförsörjning, trygghetssystemen och kulturpolitik.

I betänkandet finns 14 reservationer (S, V, C, MP).

Behandlade förslag

Skrivelse 2023/24:111 Strategi för företag i kulturella och kreativa branscher.
30 yrkanden i följd motioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Regeringens strategi	6
Utskottet ställningstagande	7
Företagsfrämjande åtgärder	7
Utskottets ställningstagande	9
Immaterialrättsliga åtgärder	11
Utskottets ställningstagande	13
Åtgärder som rör kompetensförsörjning, trygghetssystem och kulturpolitik	14
Utskottets ställningstagande	16
Regionalpolitiska åtgärder	18
Utskottets ställningstagande	19
Främjande av spel och dataspelsbranschen	20
Utskottets ställningstagande	21
Reservationer	22
1. Företagsfrämjande åtgärder, punkt 2 (S, V)	22
2. Företagsfrämjande åtgärder, punkt 2 (C)	23
3. Företagsfrämjande åtgärder, punkt 2 (MP)	24
4. Immaterialrättsliga åtgärder, punkt 3 (S)	25
5. Immaterialrättsliga åtgärder, punkt 3 (V, MP)	26
6. Immaterialrättsliga åtgärder, punkt 3 (C)	27
7. Åtgärder som rör trygghetssystem, punkt 4 (V, MP)	28
8. Övriga åtgärder som rör kompetensförsörjning, trygghetssystem och kulturpolitik , punkt 5 (S, V)	28
9. Övriga åtgärder som rör kompetensförsörjning, trygghetssystem och kulturpolitik , punkt 5 (MP)	29
10. Regionalpolitiska åtgärder, punkt 6 (S)	31
11. Regionalpolitiska åtgärder, punkt 6 (V, C)	32
12. Regionalpolitiska åtgärder, punkt 6 (MP)	33
13. Främjande av spel och dataspelsbranschen, punkt 7 (C)	34
14. Främjande av spel och dataspelsbranschen, punkt 7 (MP)	35
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	37
Skrivelsen	37
Följdmotionerna	37
<i>Bilaga 2</i>	
Kulturutskottets yttrande 2023/24:KrU3y	40

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Regeringens strategi

1. Regeringens strategi

Riksdagen lägger skrivelse 2023/24:111 till handlingarna.

Företagsfrämjande åtgärder

2. Företagsfrämjande åtgärder

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2883 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 1 och 3,

2023/24:2885 av Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C) yrkandena 2–4 och

2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) yrkandena 1 i denna del, 2 och 3.

Reservation 1 (S, V)

Reservation 2 (C)

Reservation 3 (MP)

Immaterialrättsliga åtgärder

3. Immaterialrättsliga åtgärder

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2883 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 4,

2023/24:2885 av Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C) yrkande 1 och

2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) yrkandena 7–9.

Reservation 4 (S)

Reservation 5 (V, MP)

Reservation 6 (C)

Åtgärder som rör kompetensförsörjning, trygghetssystem och kulturpolitik

4. Åtgärder som rör trygghetssystem

Riksdagen avslår motion

2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) yrkande 4.

Reservation 7 (V, MP)

5. Övriga åtgärder som rör kompetensförsörjning, trygghetssystem och kulturpolitik

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2883 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 5 och
2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP)
yrkandena 1 i denna del, 5, 6 och 13.

Reservation 8 (S, V)

Reservation 9 (MP)

Regionalpolitiska åtgärder

6. Regionalpolitiska åtgärder

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2883 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 2 och 6,

2023/24:2885 av Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C) yrkande 5 och

2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP)
yrkandena 14–16.

Reservation 10 (S)

Reservation 11 (V, C)

Reservation 12 (MP)

Främjande av spel och dataspelsbranschen

7. Främjande av spel och dataspelsbranschen

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2885 av Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C) yrkandena 6–8 och

2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP)
yrkandena 10–12.

Reservation 13 (C)

Reservation 14 (MP)

Stockholm den 30 maj 2024

På näringsutskottets vägnar

Tobias Andersson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tobias Andersson (SD), Elisabeth Thand Ringqvist (C), Fredrik Olovsson (S), Jessica Stegrud (SD), Mattias Jonsson (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Marianne Fundahn (S), Isak From (S), Kjell Jansson (M), Eric Palmqvist (SD), Elin Söderberg (MP), Louise Eklund (L), Johnny Svedin (SD), Aida Birinxhiku (S), Lorena Delgado Varas (V), Anna af Sillén (M) och Cecilia Engström (KD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse Strategi för företag i kulturella och kreativa branscher (skr. 2023/24:111) samt tre följdmotioner.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1.

Näringsutskottet beslutade i april 2024 att ge kulturutskottet tillfälle att yttra sig över skrivelsen och eventuella följdmotioner (prot. 2023/24:25). Kulturutskottet har yttrat sig över propositionen och följdmotionerna i de delar som berör utskottets beredningsområde (yttr. 2023/24:KrU3y). Yttrandet finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Regeringens strategi

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Skrivelsen

I skrivelsen redovisar regeringen sin strategi för företag i kulturella och kreativa branscher. Strategin är avsedd att gälla under tioårsperioden 2024–2033 och syftar till att främja kulturskapares villkor och företag inom de kulturella och kreativa branscherna. Strategin omfattas en övergripande vision för 2033, som innebär att Sverige har stärkt sin position som ett ledande land för de kulturella och kreativa branscherna. Branscherna har god tillväxt och bidrar till svensk ekonomi och ett dynamiskt näringsliv i hela landet, ökad export och en positiv Sverigebild i utlandet. Företag inom de kulturella och kreativa branscherna bidrar till en mångfald av kulturella uttryck och kulturupplevelser i hela landet.

Regeringen anger även att strategin omfattar sex strategiska mål inom lika många prioriterade områden. Enligt regeringen ska strategin bidra till att uppnå

1. tillförlitlig statistik på nationell nivå
2. god kunskap om förutsättningarna och utvecklingen på den upphovsrättsbaserade marknaden
3. träffsäker rådgivning och finansiering, träffsäkert stöd och minskade regelkostnader
4. god kompetensförsörjning, livslångt lärande och goda villkor i trygghetsystemen
5. attraktiva, hållbara livsmiljöer och ett diversifierat och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet
6. ett stort och växande internationellt genomslag för de kulturella och kreativa företagen.

Regeringens konstaterar att de sex målen spänner över olika politikområden. Vidare menar regeringen att det kommer att vara nödvändigt att särskilt beakta det tvärpolitiska perspektivet för att uppnå strategins mål. Kulturdepartementet kommer att samordna det departementsövergripande arbetet. Därtill kommer arbetet med strategin att delutvärderas 2026.

Utskottet ställningstagande

Utskottet noterar att regeringen i skrivelsen redogör för sin strategi för kulturella och kreativa branscher. Strategin innehåller regeringens övergripande vision, sex strategiska mål och lika många prioriterade områden. Utskottet kan konstatera att det finns olika uppfattningar bland ledamöterna i utskottet när det gäller regeringens strategi och vilka olika åtgärder som behövs för att främja de kulturella och kreativa branscherna, vilket även framgår i det följande. Genom skrivelsen tydliggörs dock vilka prioriteringar som regeringen gör.

Därmed föreslår utskottet att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Företagsfrämjande åtgärder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som gäller företagsfrämjande åtgärder med hänvisning till pågående insatser.

Jämför reservation 1 (S, V), 2 (C) och 3 (MP).

Skrivelsen

Regeringen har som inledningsvis framhållits antagit ett mål för de kulturella och kreativa branscherna om rådgivning, stöd och finansiering samt om minskade regelkostnader. Regeringen anger att systemen för stöd, råd och finansiering till företag bör vara generella, men att det är betydelsefullt med kunskaper om dels olika branschers specifika utvecklingsförutsättningar, dels strukturella förutsättningar och kapacitet i olika delar av landet. Regeringen nämner även behovet av samverkan mellan myndigheter och andra aktörer som förmedlar råd, stöd och finansiering till företag, innovation och konstnärlig verksamhet. Därtill anges att Konstnärsnämnden i regleringsbrevet för 2024 fått i uppdrag att bl.a. följa hur förutsättningarna för konstnärers företagande utvecklas och sprida information om förutsättningarna. Därutöver har Statens kulturråd i regleringsbrevet för 2024 fått i uppdrag att redovisa hur myndigheten arbetar med att främja förutsättningarna för kulturella och kreativa branscher, i hela landet och internationellt, samt göra en bedömning av resultatet av dessa insatser. Båda uppdragen ska redovisas i februari 2025. När det sedan gäller att kostnader till följd av regler ska minska nämns att Statens kulturråd inlett en översyn av de stöd som myndigheten fördelar för att bl.a. förenkla ansökningsförfarandet för bidragssökande.

Regeringen har inom ramen för målet för de kulturella och kreativa branschernas internationella genomslag angett att exporten ska öka för dessa företag. Regeringen lyfter i detta sammanhang bl.a. fram strategin om Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft, som antogs av regeringen i november 2023.

Motionerna

Fredrik Olovsson m.fl. (S) förordar i kommittémotion 2023/24:2883 yrkande 1 ett tillkännagivande om vad som anförs i motionen om exportfrämjandets betydelse för företag i kulturella och kreativa branscher. I motionen framhålls bl.a. behovet av regionala exportkontor. I yrkande 3 begärs även ett tillkännagivande om vad som anförs i motionen om innovationspolitikens betydelse för kulturella och kreativa branscher. I motionen anges bl.a. att fler kreativa näringar ska kunna ta del av Vinnovas innovationsstöd.

I kommittémotion 2023/24:2885 av Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C) yrkande 2 förordas ett tydligare uppdrag till berörda myndigheter så att de bättre kan stödja företagare inom kulturella och kreativa branscher. I yrkande 3 förordar motionärerna att myndigheter och statliga bolag som jobbar med kapitalallokering ska ges i uppdrag att utarbeta handlingsplaner för hur de kan utöka inflödet av affärsidéer från företag i kulturella och kreativa näringar. Vidare begärs i yrkande 4 ett tillkännagivande om rättvisa skatteregler för olika kulturformer.

Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) framhåller i kommittémotion 2023/24:2889 yrkande 1 (delvis) att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med en uppdaterad strategi för kulturella och kreativa branscher som tydligt stärker näringarnas och kulturskaparnas utveckling samt främjar exporten. Vidare förordas i yrkande 2 att regeringen ska höja sin ambitionsnivå när det gäller både reformer och finansiering för de kulturella och kreativa branschernas fortsatta utveckling. Därtill menar motionärerna i yrkande 3 att regeringen bör utreda förutsättningarna för att inrätta ett institut för kulturella och kreativa näringar, för att främja spel, musik, film samt andra kulturella och kreativa branscher.

Kulturutskottets yttrande

I yttrande 2023/24:KrU3y till näringsutskottet framhåller kulturutskottet de delar av strategin som uppmärksammar de speciella förutsättningar som gäller yrkesverksamma konstnärer och kulturskapare. Bland annat menar kulturutskottet att det är positivt att regeringen påpekar att många kulturella och kreativa företag har större behov av rådgivning än företag i allmänhet och att de konstnärliga och kreativa företagens affärsmodeller inte alltid följer traditionell företagslogik. I yttrandet finns det fyra avvikande meningar (S, V, C, MP).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden med förslag om att främja kulturella och kreativa branscher behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:NU11 Näringspolitik. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena bl.a. med hänvisning till pågående insatser och utredningar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens strategi för företag i kulturella och kreativa branscher och delar därmed strategins övergripande vision för 2033 om att Sverige ska ha stärkt sin position som ett ledande land för de kulturella och kreativa branscherna. Vidare ska branscherna ha god tillväxt och bidra till svensk ekonomi och ett dynamiskt näringsliv i hela landet, ökad export och en positiv Sverigebild i utlandet. Därtill innefattar visionen att företag inom de kulturella och kreativa branscherna ska bidra till en mångfald av kulturella uttryck och kulturupplevelser i hela landet.

Utskottet delar även regeringens bedömning om att de kulturella och kreativa branscherna bör ses som en ny typ av basnäring i Sverige, som inte bara skapar arbetstillfällen i de berörda branscherna utan även tillväxt och innovation i andra sektorer. Utskottet välkomnar att regeringen med strategin tar ett helhetsgrepp för att främja företag i de kulturella och kreativa branscherna och ser värdet i att regeringen beaktar det tvärpolitiska perspektivet för att uppnå strategins mål. Utskottet menar att beslutet att ge Kulturdepartementet en samordnande roll med ansvar för det departementsövergripande arbetet är välvärdigt. Utskottet anser att det är värdefullt att regeringen även avser att ha en löpande dialog med representanter för kulturella och kreativa branscher och företag om hur arbetet inom ramen för strategin fungerar och vilka behov dessa representanter ser.

Därutöver kan utskottet konstatera att regeringen i skrivelsen anger att företagare inom kulturella och kreativa branscher oftare än genomsnittet möter strukturella hinder för att utveckla sin verksamhet. Utskottet noterar även att kulturutskottet anser det vara positivt att regeringen uppmärksammar att många kulturella och kreativa företag har större behov av rådgivning än företag i allmänhet, och att de konstnärliga och kreativa företagens affärsmodeller inte alltid följer traditionell företagslogik. Utskottet anser i likhet med regeringen att systemen för råd, stöd och finansiering till företag bör vara generella, men att det också är betydelsefullt med kunskaper om dels olika branschers specifika utvecklingsförutsättningar, dels strukturella förutsättningar och kapacitet i olika delar av landet. Det är vidare viktigt att de myndigheter och andra aktörer som förmedlar råd, stöd och finansiering till företag, innovation och konstnärlig verksamhet samverkar, så att deras kompetenser stärker varandras uppdrag där det är relevant. I likhet med kulturutskottet välkomnar därför utskottet att regeringen i skrivelsen betonar att rådgivare behöver ha god kännedom om vad som karaktäriserar värdeskapandet inom kulturella och kreativa branscher. Utskottet vill också i detta sammanhang i likhet med kulturutskottet lyfta fram regeringens arbete med att ge instruktioner och förutsättningar för relevanta myndigheter att stärka kapaciteten att ge behovsanpassad rådgivning till företag inom konstnärliga och kreativa branscher. Det gäller bl.a. det uppdrag Konstnärnämnden fått i regleringsbrevet för 2024 att följa och informera om förutsättningarna för konstnärers företagande. Det gäller likaså det uppdrag Statens kulturråd fått i regleringsbrevet för 2024 att redovisa hur myndigheten arbetar med att främja förutsättningarna för kulturella

och kreativa branscher, i hela landet och internationellt, samt göra en bedömning av resultatet av dessa insatser. Utskottet noterar att båda uppdragen ska redovisas i februari 2025.

Utskottet välkomnar att regeringen i skrivelsen uppmärksammar att företagens kostnader för regelgivning ökat över tid och att regeringen för att bryta den trenden bedriver en offensiv förenklingsagenda. Utskottet anser att regelbördan och de administrativa kostnaderna behöver minska för att företag och entreprenörer ska kunna fokusera på sina kärnverksamheter i så stor utsträckning som möjligt, vilket därmed också gäller för företag inom kulturella och kreativa branscher. Utskottet ser således positivt på den översyn som Statens kulturråd inlett av de stöd som myndigheten fördelar för att bl.a. förenkla ansökningsförfarandet för bidragsökande.

Utskottet kan vidare konstatera att värdet av Sveriges export inom kulturella och kreativa branscher ökar. Utskottet delar regeringens uppfattning att svenska kulturella och kreativa branscher ska ha ett stort och växande internationellt genomslag och att exporten ska öka. Utskottet noterar att det av skrivelsen framgår att många företag inom denna bransch ser sin huvudsakliga marknad som internationell eller nationell snarare än regional och lokal. Samtidigt bedöms företagen behöva ökade kunskaper om att göra affärer internationellt. Utskottet vill påminna om att regeringen bl.a. har beslutat att Business Sweden ska erbjuda små och medelstora företag tjänster som är särskilt anpassade till deras behov och förutsättningar. Detta gäller företag med olika affärsmodeller och såväl i Sverige som utomlands. Det anger regeringen i riktlinjerna för budgetåret 2024 för Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden) om export- och investeringsfrämjande verksamhet. Vidare vill utskottet i detta sammanhang lyfta fram den strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft som regeringen fattade beslut om i november 2023 (UD2023/01758). I strategin anger regeringen bl.a. att ett högkvalitativt stöd till företag inom kulturella och kreativa branscher, t.ex. dataspel, musik, design och form samt innehållsproduktion, bidrar både till en ökad svensk export och till att sprida kännedom om Sverige och varumärket Sverige. Utskottet noterar även att Statens kulturråd i regleringsbrevet för 2024 fått i uppdrag att redovisa hur myndigheten samverkar med andra myndigheter och främjandeaktörer för att bidra till att genomföra strategin för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft.

Sammanfattningsvis delar utskottet regeringens bedömning och anser i likhet med kulturutskottet att strategin lägger en god grund för det fortsatta arbetet med att främja företag i kulturella och kreativa branscher. När det gäller motionsyrkandena vill utskottet hänvisa till det ovan anförda och ser därmed inget skäl för riksdagen att föregripa regeringens arbete. Utskottet noterar i sammanhanget att strategin kommer att delutvärderas 2026.

Med hänvisning till det pågående arbetet inom ramen för strategin avstyrker utskottet därmed samtliga motionsyrkanden.

Immaterialrättsliga åtgärder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden som rör olika åtgärder på immaterialrättsområdet. Utskottet hänvisar till pågående arbete. Jämför reservation 4 (S), 5 (V, MP) och 6 (C).

Skrivelsen

Som angetts ovan har regeringen antagit ett mål som rör kunskap om förutsättningarna och utvecklingen på den upphovsrättsbaserade marknaden. I den del av skrivelsen som rör detta mål konstaterar regeringen bl.a. att kulturella och kreativa branscher rör sig snabbt framåt i digitaliseringen och att utvecklingen av nya tekniska innovationer, inom bl.a. artificiell intelligens (AI), ger upphov till nya affärsmodeller, distributionskanaler och värdekedjor för företag. Därtill nämns risker för illegal användning av upphovsrättsligt skyddat material. Regeringen anger att utvecklingen ger upphov till frågor om regleringar och marknadsvillkor, och att en central del i detta arbete är EU:s direktiv om upphovsrätten på den inre marknaden, som genomfördes i svensk rätt 2022. Vidare noterar regeringen att Patent- och registreringsverket uppdrag att informera om och bidra till ökad förståelse för immateriella tillgångar och rättigheter är viktigt i detta avseende.

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2883 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om det som anförs i motionen om immaterialrättens betydelse för kulturella och kreativa branscher. I motionen efterfrågas bl.a. åtgärder för att stärka små och medelstora företags hantering av immateriella tillgångar och intrång i upphovsrätten.

Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C) anger i kommittémotion 2023/24:2885 yrkande 1 att Sverige, liksom EU, bör ligga i framkant och anpassa regelverk, ekonomiska strukturer och lagstiftning så att de kan möta både utmaningar och möjligheter kopplade till teknikutveckling och AI.

Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) framhåller i kommittémotion 2023/24:2889 yrkande 7 att regeringen omgående bör tillsätta en utredning i syfte att säkra upphovspersonernas och de utövande konstnärernas rättigheter i ljuset av AI-utvecklingen. Vidare begär motionärerna i yrkande 8 att regeringen agerar pådrivande inom EU för en översyn av den nuvarande upphovsrättslagstiftningen. Därtill menar motionärerna i yrkande 9 att arbetet med stärkt medie- och informationskunnighet i fråga om AI behöver intensifieras.

Bakgrund och pågående arbete

Förslag inom upphovsrättens område

I april 2022 överlämnade Utredningen om privatkopieringsersättning sitt betänkande Privatkopieringsersättningen i framtiden (SOU 2022:20) till regeringen. Utredningen föreslår bl.a. nya regler för hur avgränsningen av vilka som är ersättningsberättigade och ersättningsskyldiga ska göras samt att ett visst ansvar för att fastställa ersättningen ska flyttas till staten. Remisstiden för betänkandet avslutades under hösten 2022, och utredningens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Vidare överlämnades i maj 2022 betänkandet En oavvislig ersättningsrätt? (SOU 2022:23) till regeringen. Utredningen föreslår bl.a. att det ska införas en bestämmelse som ger utövande konstnärer ett starkare skydd när de överlåter sina rättigheter. Remisstiden för betänkandet avslutades under hösten 2022, och utredningens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Den 19 januari 2024 överlämnades betänkandet Inskränkningarna i upphovsrätten (SOU 2024:4) till regeringen. I betänkandet föreslås bl.a. att reglerna om konst i det offentliga rummet anpassas till dagens förhållanden, att möjligheterna att använda verk i nyhetsrapportering ökar och att en ny generell inskränkning för parodier och liknande uttryck införs. Betänkandet bereds nu inom Regeringskansliet.

Översyn av den svenska AI-förmågan

Regeringen beslutade i december 2023 att en kommitté, en s.k. AI-kommision, ska identifiera behov av och lämna förslag på åtgärder som kan bidra till att stärka utvecklingen och användningen av AI i Sverige på ett hållbart och säkert sätt (dir. 2023:164). Kommittén ska bl.a.

- identifiera behov av och lämna förslag på åtgärder som främjar en konkurrenskraftig, säker och etisk AI-utveckling och AI-användning i Sverige
- identifiera prioriterade internationella insatser och lämna förslag på hur Sverige kan agera proaktivt och samordnat vid framtagandet och utvecklingen av internationella policyer och regelverk för AI
- analysera och beskriva hur användning av AI kan påverka och främja Sveriges säkerhet och demokrati
- vid behov lämna författningsförslag.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 juli 2025.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden med förslag som rör upphovsrätt behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:NU7 Immaterialrättsfrågor. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena bl.a. med hänvisning till pågående arbete och gällande rätt. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i vad regeringen anför i skrivelsen om att ett fungerande upphovsrättsligt skydd är en viktig förutsättning för att kulturella och kreativa företag ska fortsätta att vara en del i en kunskapsekonomi i framkant, där skapande, innovation och digitalisering uppmuntras och omsätts i konkurrenskraft och tillväxt. Den pågående utvecklingen av nya tekniska innovationer, inte minst inom AI, påverkar nya arbetssätt och ger upphov till nya affärsmodeller, distributionskanaler och värdekedjor för företagen att navigera i och förhålla sig till. Denna utveckling ger även upphov till frågor om regleringar och marknadsvillkor, inte minst på upphovsrättens område. Utskottet delar regeringens uppfattning att en viktig del i arbetet med att möta denna utveckling är EU:s direktiv om upphovsrätten på den digitala inre marknaden, som genomfördes i svensk rätt 2022. Den nya lagstiftningen har bl.a. medfört en stärkt rätt för upphovsmän vid överlåtelse av rättigheter och en rätt till information om hur deras verk används. Med lagstiftningen har också de stora onlinetjänsterna fått ett förtydligt ansvar för upphovsrättsskyddat material som laddas upp hos dem. Utskottet delar vidare regeringens uppfattning om att digitaliseringen även medför risker och att det således är grundläggande för de immateriella rättigheternas funktion att det allmänna vidtar kraftfulla åtgärder mot illegal användning av skyddat material. Utskottet vill i detta sammanhang påminna om att regeringen bereder en rad förslag inom det upphovsrättsliga området. Det gäller bl.a. om nya regler för inskränkningar i upphovsrätten (SOU 2024:4), en modernare och effektivare ersättningsordning vid privatkopiering (SOU 2022:20) samt ersättningsfrågor på upphovsrättsområdet (SOU 2022:23).

Utskottet ser det också som positivt att regeringen uppmärksammat att generativ AI, som på kort tid fått stort genomslag, medför såväl stora möjligheter som utmaningar för de kulturella och kreativa branscherna. Utskottet vill här lyfta fram regeringens beslut i december 2023 om att tillsätta en AI-kommission som ska identifiera behov av och lämna förslag på åtgärder som kan bidra till att stärka utvecklingen och användningen av AI i Sverige på ett hållbart och säkert sätt (dir. 2023:164). Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 juli 2025.

Vidare menar utskottet, i likhet med regeringen, att det finns ett fortsatt behov av kunskap om det upphovsrättsliga regelverket och förmåga att använda det. Utskottet välkomnar därmed regeringens mål att företag och offentliga aktörer ska ha god kunskap om upphovsrätt och upphovsrättens betydelse för företagande inom kulturella och kreativa branscher, och de förutsättningar som den tekniska utvecklingen ger. Utskottet noterar att i detta avseende är Patent- och registreringsverkets uppdrag att informera om och bidra till ökad förståelse för immateriella tillgångar och rättigheter centralt. Det är enligt utskottets uppfattning viktigt att offentliga aktörer löpande följer utvecklingen för att kunna skapa goda förutsättningar för marknadens aktörer och för att vid behov kunna göra anpassningar av stöd och insatser för att möta kulturskapares och företagares behov. Utskottet instämmer därmed även i

regeringens målsättning om att offentliga aktörer ska arbeta strategiskt för att underlätta för en väl fungerande upphovsrättsbaserad marknad.

Med det ovan anförda menar utskottet att regeringens pågående beredningsarbete inte bör föregripas och att strategin lägger en god grund för det fortsatta immaterialrättsliga arbetet för de kulturella och kreativa branscherna.

Därmed avstyrker utskottet de aktuella motionsyrkandena.

Åtgärder som rör kompetensförsörjning, trygghetssystem och kulturpolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår alla motionsyrkanden som rör kompetensförsörjning, trygghetssystemen och kulturpolitik med hänvisning till pågående arbete och tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 7 (V, MP), 8 (S, V) och 9 (MP).

Skrivelsen

Som angetts ovan presenterar regeringen i skrivelsen ett mål som rör god kompetensförsörjning, livslångt lärande och goda villkor i trygghetssystemen. I den del av skrivelsen som rör detta mål nämns bl.a. att många inom de kulturella och kreativa branscherna är verksamma i den s.k. gigeekonomin, och att kulturskapare ofta försörjer sig både som anställda och egenföretagare. Vidare nämns att estetiska ämnen i grund- och gymnasieskolan samt den kommunala musik- och kulturskolan är viktiga för kulturella och kreativa branscher i hela landet. Yrkehögskolan anges vara en särskilt viktig utbildningsform för kompetensförsörjningen för branschen. Regeringen anger att det inom utbildningsområdet genomförts en rad reformer, men att det kan behövas ytterligare insatser för att stimulera utvecklingen inom kulturella och kreativa företag. Därtill anges att företag som är verksamma inom kulturella och kreativa branscher löpande tillägnar sig kompetenser och färdigheter i sin praktiska verksamhet och behöver kunna dokumentera och validera dessa. Därutöver anges i skrivelsen när det gäller trygghetssystemen att det pågår flera parallella beredningsprocesser. Regeringen avser exempelvis att lämna förslag till riksdagen under 2024 om en reformerad arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster. Vidare lämnas förslag på hur sjukpenninggrundande inkomst (SGI) kan fastställas i betänkandet Ett trygghetssystem för alla – Nytt regelverk för sjukpenninggrundande inkomst (SOU 2023:30). Betänkandet har remitterats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

I skrivelsen anges när det gäller målet att de kulturella och kreativa företagen ska ha ett stort och växande internationellt genomslag bl.a. att Sverige bör fortsätta att verka för att stärka den konstnärliga friheten globalt. Vidare anges att ett fritt och levande kulturliv med yttrandefriheten som grund är en

förutsättning för demokratiska samhällen och vice versa. Därtill framhåller regeringen att endast i en stark och livskraftig demokrati kan kreativitet flöda så att nya starka aktörer inom de kulturella och kreativa branscherna kan uppstå.

Motionerna

Åtgärder som rör trygghetssystem

Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) begär i kommittémotion 2023/24:2889 yrkande 4 ett tillkännagivande om att förbättra de sociala skyddsnäten för människor med olika sysselsättningsformer, såsom kombinationer, gigarbetare och enskilda firmor.

Övriga åtgärder som rör kompetensförsörjning, trygghetssystem och kulturpolitik

I kommittémotion 2023/24:2883 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 5 efterfrågas ett tillkännagivande om det som anförs i motionen om kultur- och utbildningspolitikens betydelse för företag i kulturella och kreativa branscher. I motionen förordas bl.a. att kulturskolans verksamhet ska stärkas och att estetiska ämnen ska återinföras i gymnasieskolan.

Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) begär i kommittémotion 2023/24:2889 yrkande 1 (delvis) att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med en uppdaterad strategi för kulturella och kreativa branscher som tydligt stärker näringarnas och kulturskaparnas trygghet på arbetsmarknaden. Vidare förordas i yrkande 5 att konstnärsperspektivet i strategin ska stärkas. I yrkande 6 framhåller motionärerna att regeringen bör utveckla och förtydliga stycket om konstnärlig frihet i strategin. Därtill begärs i yrkande 13 ett tillkännagivande om kompetensförsörjning.

Kulturutskottets yttrande

I yttrande 2023/24:KrU3y till näringsutskottet framhåller kulturutskottet att de kulturella och kreativa branschernas arbetsmarknad ofta är innovationsdriven och att det är viktigt att skapa bättre möjligheter för omställning och flexibilitet för individer och företag inom kulturella och kreativa branscher. Kulturutskottet lyfter också fram värdet av Sveriges starka tradition med en kommunal kulturskola och att folkbildningen bidrar på olika sätt till kompetensförsörjningen, genom utbildningar och kurser på folkhögskolor och genom studieförbunden. Som tidigare nämnts finns det i yttrandet fyra avvikande meningar (S, V, C, MP).

Pågående arbete

I skrivelsen hänvisar regeringen till propositionen En arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster som överlämnades till riksdagen den 9 april 2024 (prop. 2023/24:128). I propositionen lämnas bl.a. förslag till en ny lag om arbetslöshetsförsäkring. Propositionen har hänvisats till arbetsmarknadsutskottet, och fyra följdmotioner har väckts (S, V, C, MP). Ärendet bereds för närvarande av arbetsmarknadsutskottet, och riksdagen väntas fatta beslut i ärendet den 18 juni 2024.

Tidigare riksdagsbehandling

Utbildningsutskottet avstyrkte i februari 2024 motionsyrkanden om estetiska ämnen i gymnasieskolan (bet. 2023/24:UbU12). Riksdagen beslutade i enlighet med utbildningsutskottets förslag.

Kulturutskottet behandlade i mars 2024 motioner om den kommunala kulturskolan (bet. 2023/24:KrU8). Kulturutskottet avstyrkte motionsyrkandena, och riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker:

- Åtgärder som rör trygghetssystem
- Övriga åtgärder som rör kompetensförsörjning, trygghetssystem och kulturpolitik.

Åtgärder som rör trygghetssystem

I en motion föreslås ett tillkännagivande om de sociala skyddsnäten för människor med olika sysselsättningsformer. Utskottet noterar att regeringen i skrivelsen anger att kulturskapare ofta försörjer sig som både anställda och egenföretagare och har varierande inkomster. Vidare anger regeringen att de offentliga trygghetssystemen ska ge goda villkor för enskilda som försörjer sig som både anställda och egenföretagare, bl.a. kulturskapare inom kulturella och kreativa branscher. Därtill noterar utskottet att regeringen överlämnat propositionen En arbetslöshetsförsäkring baserad på inkomster (prop. 2023/24:128) till riksdagen. I propositionen lämnas bl.a. förslag till en ny lag om arbetslöshetsförsäkring. Utskottet konstaterar att fyra följdmotioner har väckts. Ärendet bereds för närvarande av arbetsmarknadsutskottet, och riksdagen väntas fatta beslut i ärendet den 18 juni 2024. Inom Regeringskansliet bereds även förslag som lämnats i betänkandet Ett trygghetssystem för alla – Nytt regelverk för sjukpenninggrundande inkomst (SOU 2023:30) om hur sjukpenninggrundande inkomst (SGI) kan fastställas.

Utskottet ser inget skäl för riksdagen att föregripa dessa beredningar och avstyrker därmed motionsyrkandet.

Övriga åtgärder som rör kompetensförsörjning, trygghetssystem och kulturpolitik.

Utskottet konstaterar att regeringen i skrivelsen anger att kompetensförsörjningen är avgörande om Sverige även i framtiden ska kunna fortsätta att utvecklas som kunskapsnation. Regeringen menar att det ska finnas en god kompetensförsörjning inom kulturella och kreativa branscher. Utskottet noterar att regeringen anger att en utbildningsform som är viktig för kompetensförsörjningen inom kulturella och kreativa branscher är yrkeshögskolan. Vidare anger regeringen att det inom utbildningsområdet under senare år genomförts en rad reformer, inte minst när det gäller grundläggande kunskaper och färdigheter. Regeringen lyfter bl.a. fram omställningsstudiestödet som sedan 2022 möjliggör för fler som är mitt i arbetslivet att byta yrke eller utveckla sin kompetens. Utskottet konstaterar vidare att regeringen anser att det kan behövas ytterligare insatser för att mer specifikt stimulera utvecklingen inom kulturella och kreativa företag. Regeringen menar att det inte minst gäller inom området livslångt lärande, eftersom det i kulturella och kreativa branscher är vanligt med mindre bolag och projektanställningar, vilket medför att det kan vara ont om tid och resurser för kompetensutveckling och fortbildning. Utskottet utgår således ifrån att regeringen bevakar frågan och ser inget skäl att rikta ett tillkännagivande i enlighet med vad som föreslås i en motion om kompetensförsörjning.

När det gäller förslag i en motion om att införa estetiska ämnen på samtliga gymnasieprogram kan utskottet notera att utbildningsutskottet avstyrkte liknande yrkanden så sent som i februari 2024 (bet. 2023/24:UbU12). Utbildningsutskottet påminde om att kurser i estetiska ämnen alltid ska erbjudas som individuellt val. Utskottet noterar även att kulturutskottet i mars 2024 avstyrkt motioner om ett nationellt stöd till den kommunala kulturskolan (bet. 2023/24:KrU8). I båda dessa fall avslag riksdagen motionerna. Utskottet ser inget skäl att i dessa fall göra någon annan bedömning.

I en motion behandlas det produktionsincitament för filminspelningar som riksdagen beslutade om att införa i samband med budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 17, bet. 2021/22:KrU1, rskr. 2021/22:85). Utskottet delar motionärernas uppfattning om att film- och tv-industrin är en viktig del i de kulturella och kreativa branscherna. Motionärerna menar att det behövs en översyn av ansökningsförfarandet till produktionsincitamentet. Utskottet konstaterar att regeringen den 25 januari 2024 beslutade om att tillsätta en utredning som ska göra en översyn av den nationella filmpolitiken (dir. 2024:10). Syftet med översynen är att filmpolitiken bättre ska möta områdets utmaningar och behov. Utredaren ska bl.a. lämna förslag på hur de statliga filmpolitiska stödformerna inklusive produktionsincitament bör

utformas med beaktande av EU:s regler om statligt stöd. Uppdraget ska redovisas senast den 28 februari 2025. Utskottet anser att utredningens arbete inte bör föregripas.

Utskottet ser inte heller något skäl för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen om att ta fram en uppdaterad strategi för kulturella och kreativa branscher som rör de offentliga trygghetssystemen, så som det föreslås i en motion.

Utskottet konstaterar att det i en motion efterfrågas tillkännagivanden som rör konstnärspolitiken och begreppet konstnärlig frihet i skrivelsen. Utskottet noterar att regeringen anger att kulturen har en central roll att spela i det demokratiska samtalet och att stöd till kulturlivets aktörer internationellt, inte minst konstnärer, är en viktig del i att värna och stärka demokratisk utveckling globalt. Utskottet noterar även vad regeringen anför om att ett fritt och levande kulturliv med yttrandefriheten som grund är en förutsättning för demokratiska samhällen, och vice versa. Utskottet ser inte heller när det gäller dessa motionsyrkanden några skäl för riksdagen att ställa sig bakom motionerna.

Därmed avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden.

Regionalpolitiska åtgärder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om regional utveckling med hänvisning till pågående insatser.

Jämför reservation 10 (S), 11 (V, C) och 12 (MP).

Skrivelsen

Som tidigare nämnts är ett av regeringens mål för de kulturella och kreativa branscherna att bidra till att skapa attraktiva och hållbara livsmiljöer samt ett diversifierat och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet. I det avsnitt som behandlar detta mål anger regeringen att företag inom de kulturella och kreativa branscherna bidrar till attraktiva livsmiljöer, ökat socialt utbyte mellan människor och ett ökat kulturellt deltagande. Därtill framhåller regeringen att dessa företag även bidrar till destinationsutveckling och kulturturism. Regeringen nämner bl.a. den förstudie om kulturturism som Visit Sweden AB gjorde 2023. Vidare nämner regeringen att det finns ett antal utmaningar i att ta till vara på de möjligheter som kulturella och kreativa företag kan skapa på en plats. Regeringen menar att det kan behövas en kombination av insatser för att stärka företagen och utveckla platsen, vilket bl.a. kan röra sig om en utvecklad samverkan mellan offentliga aktörer, näringsliv och civilsamhälle.

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:2883 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 2 efterfrågas ett tillkännagivande om det som anförs i motionen om besöksnäringens betydelse för företag i kulturella och kreativa branscher. Bland annat nämns i motionen behovet av en övergripande analys av besöksnäringens villkor samt att Visit Sweden behöver prioriteras för att öka antalet besökare till Sverige. I yrkande 6 förordas ett tillkännagivande om det som anförs i motionen om behovet av att öka samverkan. I motionen betonas t.ex. kultur-samverkansmodellens regionala grund.

Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C) framhåller i kommittémotion 2023/24:2885 yrkande 5 att regeringen bör återkomma till riksdagen med tillägg som värnar den ideella sektorn och studieförbunden.

Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) förordar i kommittémotion 2023/24:2889 yrkande 14 att statliga kulturinstitutioner ska verka för kultur i hela landet. I yrkande 15 anser motionärerna att det statliga anslaget till regionala kulturverksamheter ska öka. Därtill begärs i yrkande 16 att civilsamhället och dess samverkan med offentliga verksamheter ska stärkas.

Kulturutskottets yttrande

Kulturutskottet framhåller i sitt yttrande vad regeringen anför om värdet av att de kulturella och kreativa näringarna bidrar till att skapa attraktiva och hållbara livsmiljöer i hela landet samt ett diversifierat och konkurrenskraftigt näringsliv. Kulturutskottet lyfter även bl.a. fram att kulturella och kreativa verksamheter bidrar till destinationsutveckling och kulturturism. Som tidigare nämnts finns det i yttrandet fyra avvikande meningar (S, V, C, MP).

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att det finns flest kulturella och kreativa företag i storstadsområdena, men noterar att antalet företag under flera år ökat i alla regioner och kommuner samt att andelen av dessa företag ökat mest i befolkningsmässigt mindre regioner utan storstäder. Utskottet välkomnar därför regeringens mål att kulturella och kreativa företag i hela landet ska kunna bidra till att skapa attraktiva och hållbara livsmiljöer samt ett diversifierat och konkurrenskraftigt näringsliv. Utskottet vill här även betona de betydande offentliga insatser som görs på regional och kommunal nivå och av Saminget. Vidare är i detta sammanhang också civilsamhällets organisationer och företagens branschorganisationer viktiga aktörer.

Utskottet anser att kulturella och kreativa företag samt relaterade verksamheter har stor betydelse för platsers utveckling. I likhet med kulturutskottet konstaterar utskottet att dessa verksamheter bidrar till destinationsutveckling och kulturturism, bl.a. genom kulturevenemang och besöksmål som museer och öppna konstnärsateljéer. Utskottet noterar också den förstudie som Visit Sweden gjorde 2023 om kulturturism. Av studien framgår att kulturturismen

växer världen över och att cirka 40 procent av den samlade europeiska turismen är att betrakta som kulturturism. Utskottet noterar även att kulturutskottet i sitt yttrande framför att det är viktigt att göra det möjligt att bevara, vårda, använda och utveckla värdefulla kulturmiljöer samt att de utifrån gällande förutsättningar kan göras tillgängliga för boende, företagare och besökare. Utskottet delar denna uppfattning och konstaterar att regeringen anför att det finns utmaningar i att ta till vara de möjligheter som kulturella och kreativa företag kan skapa på en plats. I likhet med regeringen anser utskottet att det ofta behövs en kombination av insatser för att stärka företagen i sig och utveckla platsen. Utskottet delar kulturutskottets uppfattning och välkomnar därför att regeringen i detta sammanhang betonar utvecklad samverkan mellan näringsliv, fastighetsägare, civilsamhälle och offentliga aktörer. Det är även av vikt att offentliga aktörer på alla samhällsnivåer beaktar de värden som finns på en plats för att den ska kunna vara en tillgång för boende och besökare. En del i arbetet med platsutveckling handlar om finansiering, vilket även kan kräva att näringslivet och det offentliga arbetar tillsammans. Utskottet instämmer med regeringen om att samverkan kan behöva utvecklas och stärkas.

Utskottet noterar kulturutskottets uppfattning att riksdagen kan avslå följdmotionerna i de delar som rör kulturutskottets beredningsområde med hänvisning till det pågående arbetet inom ramen för den aktuella strategin. Därtill anser utskottet att riksdagen bör avslå motionsyrkandet om besöksnäringen.

Därmed avstyrks samtliga motionsyrkanden.

Främjande av spel och dataspelsbranschen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. åtgärder som rör dataspelsbranschens konkurrenskraft. Utskottet förutsätter att regeringen och dess myndigheter bevakar frågan.

Jämför reservation 13 (C) och 14 (MP).

Skrivelsen

Regeringen anger i skrivelsen att de kulturella och kreativa branscherna rymmer en rad verksamheter och företeelser och exemplifierar med bl.a. dataspelsbranschen. Därutöver nämner regeringen att den svenska dataspelsbranschens omsättning mer än fördubblades mellan 2018 och 2022 och att Sverige har företag som är världsledande inom de kulturella och kreativa branscherna. Av skrivelsen framgår det även att värdet av Sveriges export inom de kulturella och kreativa branscherna ökar, och regeringen åskådliggör detta med bl.a. dataspelsbranschen. Som redan angetts tar regeringen också i skrivelsen upp strategin för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft, som antogs av regeringen i november 2023. Regeringen konstaterar även bl.a. att ett högkvalitativt stöd till företag inom kulturella och kreativa

branscher, som t.ex. dataspelsbranschen, bidrar både till en ökad svensk export och till att sprida kännedom om Sverige och varumärket Sverige.

Motionerna

Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C) föreslår i kommittémotion 2023/24:2885 yrkande 6 att strategin för kulturella och kreativa näringar ska kompletteras med en nationell spelstrategi. I yrkande 7 anges att regeringen bör överväga att inrätta ett nationellt spelinstitut likt det i Danmark. Vidare begärs i yrkande 8 att spelande ska inkluderas i kulturbegreppet.

I kommittémotion 2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) yrkande 10 anges att regeringen bör ta fram en nationell strategi för dataspel. I yrkande 11 framhålls att spel ska ha samma möjlighet som andra kulturformer att söka offentliga medel. I yrkande 12 förordas att regeringen ska utveckla stödsystemen för spel.

Tidigare riksdagsbehandling

Kulturutskottet har under våren 2024 behandlat ett antal motionsyrkanden liknande de som behandlas här, vilka bl.a. rör en nationell spel- och dataspelsstrategi samt ett nationellt spelinstitut och stödsystem för spel (bet. 2023/24:KrU9 och bet. 2023/24:KrU10). Kulturutskottet avstyrkte motionerna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att företag som arbetar med t.ex. dataspelsutveckling tillhör de verksamheter som utgör kulturella och kreativa branscher. Utskottet noterar att svenska företag inom bl.a. dataspel under flera år har varit världsledande och internationellt framgångsrika. Utskottet menar att dataspelsbranschens positiva utveckling är något att värna och delar motionärernas uppfattning om att branschen behöver få ta del av det offentligas stöd, i likhet med andra innovativa företag och branscher. I motionerna uttrycks en oro för att svenska företag som är verksamma inom dataspels- och spelbranschen kan komma att tappa i konkurrenskraft, och motionärerna påpekar därför att regeringen behöver vidta åtgärder för att förhindra en sådan utveckling. Utskottet förutsätter att regeringen och dess myndigheter bevakar frågan och ser därmed inget skäl för riksdagen att uppmana regeringen att agera i enlighet med förslagen i motionerna.

Därmed avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Reservationer

1. Företagsfrämjande åtgärder, punkt 2 (S, V)

av Fredrik Olovsson (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S), Isak From (S), Aida Birinxhiku (S) och Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2883 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 1 och 3 samt avslår motionerna

2023/24:2885 av Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C) yrkandena 2–4 och

2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) yrkandena 1 i denna del, 2 och 3.

Ställningstagande

Vår utgångspunkt är att en strategi för de kulturella och kreativa branscherna behöver skapa förutsättningar för fler jobb, tillväxt och stärkt konkurrenskraft. Regeringen anger i skrivelsen att det finns behov av ett samordnat och departementsövergripande arbete samt en tydlig ansvarsfördelning mellan berörda departement, myndigheter och andra aktörer. Vi delar denna bedömning. Regeringen ger dock i skrivelsen ingen vägledning om hur detta ska gå till. Vi anser att regeringen bör överväga att ge Tillväxtverket rollen som samordnare för detta arbete och menar vidare att Tillväxtverket borde vara en viktig aktör i arbetet med att genomföra strategin.

Dessvärre är denna brist inte den enda i regeringens strategi, utan avsaknaden av konkreta förslag för såväl det innovationsfrämjande som det exportfrämjande arbetet är framträdande. Vi anser att Vinnova och Rise har stor betydelse för Sveriges innovationssystem, och att de är med och driver på utvecklingen av nya varor och tjänster i Sverige är viktigt. Vi kan notera hur en lång rad länder satsar på innovationssystem för att kunna konkurrera på en global marknad om investeringar och idéer som bidrar till att stärka konkurrenskraften. Sverige och regeringen behöver göra detsamma, och därför behöver Vinnova få mer resurser för att kunna ge adekvat stöd till kreativa branscher såsom musik- och spelindustrin. Vi menar vidare att detta är avgörande för att myndigheten ska kunna arbeta för att fler kreativa branscher ska få ta del av de innovationsstöd som övriga näringslivet inom innovationsom-

rådet kan ta del av. Därtill finns det inte något om behovet av regionala exportkontor, vare sig i regeringens strategi för företag i kulturella och kreativa branscher eller i den tidigare presenterade utrikeshandelsstrategin. För att kunna möta inte minst de mindre företagens internationaliseringsbehov menar vi att regeringen bör utveckla satsningen på regionala exportcentrum och öka samarbetet mellan aktörerna inom den regionala exportsamverkan.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

2. Företagsfrämjande åtgärder, punkt 2 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2885 av Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C) yrkandena 2–4 och

avslår motionerna

2023/24:2883 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 1 och 3 samt

2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) yrkandena 1 i denna del, 2 och 3.

Ställningstagande

Jag delar regeringens ambition när det gäller målet i strategin om träffsäker rådgivning och finansiering, träffsäkert stöd samt minskade regelkostnader. För att företag ska startas och växa inom de kulturella och kreativa branscherna är det grundläggande att företagsklimatet för småföretagare är gott. Kostnaden för att anställa är i dag för hög, och det finns behov av att sänka arbetsgivaravgifter för de med låga löner i kombination med lägre inkomstskatt och lägre marginalsatt för de med medelinkomster och låga inkomster. Jag ser också behov av en generell sänkt kostnadsbörda för företagen. Vidare finns det många fördelar för företagare att vara aktiebolag i stället för en enskild firma. Det är därför viktigt att rådgivande myndigheter känner till dessa fördelar och kan stödja företagare inom kulturella och kreativa branscher. Mot den bakgrunden anser jag att regeringen bör ge berörda myndigheter ett tydligare uppdrag i enlighet med vad jag anfört ovan.

Vidare anser jag att regeringens ambition i det fortsatta arbetet bör vara att införa rättvisa skatteregler för olika kulturformer. Jag menar att regeringen exempelvis skulle kunna genomföra detta i samband med att den gör en översyn i syfte att harmonisera momsattserna.

Därtill kräver tillväxt olika typer av kapital. Inom de berörda branscherna är detta särskilt krävande eftersom många kreativa företag har stora kostnader innan de får in kapital, det gäller t.ex. vid biljettförsäljning. Med digitala lösningar utvecklas hela tiden nya möjligheter för företagare att hantera likviditet, men det krävs också riskkapital. Jag menar dock att det bland myndigheter och statliga bolag tycks saknas kunskap om hur affärsmodellerna fungerar för vissa företag inom branschen. Det är därför viktigt att regeringen uppmanar statliga aktörer som jobbar med kapitalallokering att utarbeta handlingsplaner för hur de ska kunna utöka inflödet av affärsidéer från företag inom kulturella och kreativa branscher. Det är bara genom att analysera många typer av företag som det går att hitta dem som det är relevant att investera i.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

3. Företagsfrämjande åtgärder, punkt 2 (MP)

av Elin Söderberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) yrkandena 1 i denna del, 2 och 3 samt

avslår motionerna

2023/24:2883 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 1 och 3 samt

2023/24:2885 av Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C) yrkandena 2–4.

Ställningstagande

De kulturella och kreativa branscherna är viktiga såväl för människors livskvalitet som för näringslivsutveckling och export. Sverige är ett framgångsrikt land inom bl.a. musik-, design-, dataspels- och modeindustrin. De kulturella och kreativa branscherna bidrar starkt till Sverige-bilden och gynnar därmed svensk konkurrenskraft. Jag menar att regeringen borde flytta fram den svenska positionen för kulturens, näringslivets och exportens skull. Tyvärr lämnar regeringens strategi för företag i kulturella och kreativa branscher mycket övrigt att önska. Strategin ger ytterst lite vägledning om hur regeringen avser att ta itu med de hinder som identifierats och om vilka åtgärder som ska vidtas för att nå de prioriteringar och mål som sätts upp. Jag hade velat se en strategi som tar konkreta steg för att stärka villkoren för och samordningen av de kulturella och kreativa branscherna.

Därför anser jag att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med en uppdaterad strategi för kulturella och kreativa branscher som tydligt stärker näringarnas och kulturskaparnas utveckling och möjlighet till export. I det arbetet bör regeringen även höja sin ambitionsnivå när det gäller både reformer och finansiering för de kulturella och kreativa branschernas fortsatta utveckling. Som ett led i detta menar jag därtill att regeringen bör utreda förutsättningarna för att inrätta ett institut för kulturella och kreativa näringar, för att främja spel, musik, film och andra kulturella och kreativa branscher.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

4. Immaterialrättsliga åtgärder, punkt 3 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S), Isak From (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2883 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 4 och

avslår motionerna

2023/24:2885 av Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C) yrkande 1 och

2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) yrkandena 7–9.

Ställningstagande

Vi kan konstatera att ett av de sex prioriterade områden som regeringen fastställer in sin strategi för de kulturella och kreativa branscherna är att öka kunskapen om upphovsrätten. Vi delar denna ambition, men tyvärr kan vi konstatera att regeringen i praktiken bedriver en politik som leder till det motsatta. Regeringens politik har i praktiken dessvärre inneburit nedskärningar i stödet till små och medelstora företag när det gäller hanteringen av immateriella tillgångar.

För att komma till rätta med detta föreslår vi att det tas fram en nationell innovationsstrategi. En sådan strategi skulle ta sikte på hur det offentliga tillsammans med näringslivet bäst hanterar immateriella tillgångar, inklusive upphovsrätt. Inom ramen för ett sådant arbete menar vi att det behöver tas krafttag mot intrång i upphovsrätten, och vi kan notera den påtagliga avsaknaden av konkreta åtgärder i regeringens strategi mot illegal användning av skyddat material. Vidare menar vi att regeringens strategi tydligare borde ta

hänsyn till den obalans som råder på den upphovsrättsliga marknaden. Kulturskapare i Sverige måste få en rimlig del av de stora ekonomiska värden som genereras inom de kulturella och kreativa branscherna. Därtill noterar vi att både utredningen som ligger till grund för strategin och regeringen i skrivelsen utelämnar frågan om hantering av immateriella tillgångar vid offentlig upphandling. Detta är förvånande, eftersom det i dag förekommer klausuler i upphandlingsdokument som innebär att det offentliga förvärvar samtliga immateriella rättigheter, vilket kan få allvarliga konsekvenser för företag inom de kulturella och kreativa branscherna.

Vidare anser vi att en viktig del i det kunskapshöjande arbetet som regeringen missar är kunskap om immaterialrätt i högre utbildning. Tyvärr går det i dag att utbilda sig på många lärosäten till yrken där kunskap om immateriella rättigheter är central, utan att få någon som helst utbildning kring dessa frågor.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

5. Immaterialrättsliga åtgärder, punkt 3 (V, MP)

av Elin Söderberg (MP) och Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) yrkandena 7–9 och

avslår motionerna

2023/24:2883 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 4 och

2023/24:2885 av Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C) yrkande 1.

Ställningstagande

AI har de senaste åren haft en väldigt snabb utveckling, vilket innebär och kommer att innebära stora förändringar och utmaningar, inte minst för kultursektorn. En av dessa utmaningar rör upphovsrätten, bl.a. mot bakgrund av att AI tränas på stora mängder befintligt material och att det därför är svårt, för att inte säga omöjligt, för upphovsrättsinnehavare att hävda sina rättigheter till materialet. Det handlar exempelvis om författare, bildkonstnärer, kompositörer, musiker, skådespelare och filmskapare vars verk och prestationer utnyttjas utan att de gett sitt medgivande, och utan att de eventuella ekonomiska värden som skapas av de AI-genererade verken tillfaller dem. Det pågår nu en intensiv diskussion om hur upphovsrätten bör anpassas till rådande läge. Det är i ljuset av denna utveckling positivt att regeringen inrättat en sektorsövergripande AI-

enhet på Kulturdepartementet, men vi anser inte att det är tillräckligt. Vi menar att regeringen omgående behöver tillsätta en utredning i syfte att säkra upphovspersonernas och de utövande konstnärernas rättigheter. Det är även vår uppfattning att regeringen bör agera pådrivande inom EU för en översyn av upphovsrättslagstiftningen. Dessutom behöver förståelsen utvecklas för hur AI fungerar. Falsa foton, desinformation och fördomar riskerar att reproduceras. Det behövs således mer kunskap och det behovet bör tillgodoses inom ramen för det samlade medie- och informationskunnighetsarbetet (MIK).

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

6. Immaterialrättsliga åtgärder, punkt 3 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2885 av Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C) yrkande 1 och

avslår motionerna

2023/24:2883 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 4 och

2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) yrkandena 7–9.

Ställningstagande

Jag menar att det är positivt att regeringen lyfter fram den tekniska utvecklingens påverkan på de kreativa och kulturella branscherna inom ramen för målet god kunskap om förutsättningarna och utvecklingen på den upphovsrättsbaserade marknaden. Jag saknar dock mer konkreta åtgärder och förbättringar inom området. Den tekniska utvecklingen går oerhört snabbt, inte minst när det gäller AI, och det är svårt att förutspå hur denna utveckling kommer att påverka de berörda branscherna. Centralt är dock att Sverige, liksom EU, ligger i framkant och anpassar regelverk, ekonomiska strukturer och lagstiftning så att de kan möta både utmaningar och möjligheter som kopplar till teknikutvecklingen och AI. Jag ställer mig därför tveksam till om det enbart räcker, vilket regeringen tycks mena, att sprida kunskap om upphovsrätt och upphovsrättens betydelse för företagande inom kulturella och kreativa branscher. Jag anser att ambitionen snarare bör vara att utöka kunskapen samt ha beredskap för att behöva modernisera och förtydliga regelverk.

Vidare kan jag konstatera att AI-genererad konst och musik är en relativt ny företeelse, men de upphovsrättsliga frågor detta väcker behöver diskuteras

snarast. AI kan generera allt från musik och konst till romaner och nyhetsartiklar. Eftersom dessa verk saknar en mänsklig upphovsman utmanas gällande upphovsrättslig lagstiftning. De utmaningar som tekniken för med sig kan exemplifieras med att AI-verktygen tränas på redan befintliga verk. Dessa frågetecken behöver finna en rättslig lösning för att förutsättningarna för både kulturutövare och AI-utvecklare ska kunna tillgodoses. Målsättningen måste vara rättvisa och goda förutsättningar för den upphovsrättsbaserade marknaden.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

7. Åtgärder som rör trygghetssystem, punkt 4 (V, MP)

av Elin Söderberg (MP) och Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi menar att det finns behov av att stärka trygghetssystemen för alla kombinatörer och gigarbetare inom de kulturella och kreativa branscherna. Bland annat riskerar personer med enskild firma i dag att falla mellan stolarna i trygghetssystemen. De sociala skyddsneten såsom a-kassa och SGI är i dag i stor utsträckning anpassade till heltidsanställningar, och inte till den variation av sysselsättningsformer som finns. De sociala skyddsneten måste utgå från de faktiska förutsättningar under vilka människor i de kulturella och kreativa branscherna arbetar. Vi anser att de sociala skyddsneten behöver förbättras för personer i olika sysselsättningsformer såsom kombinatörer, gigarbetare och personer med enskild firma.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

8. Övriga åtgärder som rör kompetensförsörjning, trygghetssystem och kulturpolitik , punkt 5 (S, V)

av Fredrik Olovsson (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S), Isak From (S), Aida Birinxhiku (S) och Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2883 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 5 och avslår motion

2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) yrkandena 1 i denna del, 5, 6 och 13.

Ställningstagande

Det svenska musikundret bygger på en rad offentliga och privata synergier, och den kommunala kulturskolan har varit en viktig del för att möjliggöra detta. Kulturskolan både utvecklar och stärker den enskilda eleven, samtidigt som kulturskolan har varit och är central för Sveriges ställning som en stark exportnation av musik. Med tiden har den kommunala kulturskolans förutsättningar dock försvagats. Vi vill ändra denna utveckling och anser därför att förutsättningarna för fler barn och unga att hitta kulturskolans verksamhet behöver förbättras. Vi menar att detta inte bara är en kommunal angelägenhet utan även en nationell. Regeringen bör därför utreda frågan om hur staten kan bidra till att stärka kulturskolan i Sverige. Utredningen bör omfatta kompetensförsörjning och den framtida tillgången till utbildade kulturskolelärare, och syftet bör vara att alla barn ska ha jämlika förutsättningar att delta i kulturskolans verksamhet. Vidare anser vi att en sådan utredning bör lämna förslag på hur det går att säkerställa en tillgång till kulturskola i landets alla kommuner. Vi vill även i detta sammanhang betona att estetiska ämnen bör återinföras i gymnasieskolan. Vi är av uppfattningen att avskaffandet av estetiska ämnen i gymnasieskolan har minskat andelen elever som söker till konstnärliga och innovationsinriktade högre studier.

Därtill menar vi att film- och tv-industrin har en självklar plats bland de kulturella och kreativa branscherna. Under 2022 infördes ett filmproduktionsincitament, vars syfte är att möjliggöra för fler internationella filmproduktioner att filma i Sverige, och att fler svenska filmproduktioner förlägger sina inspelningar i Sverige. Vi kan notera att ansökningsförfarandet för filmproduktionsincitament haft svårigheter, och därför behöver nu dessa processer ses över i syfte att åstadkomma förenkling.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

9. Övriga åtgärder som rör kompetensförsörjning, trygghetssystem och kulturpolitik , punkt 5 (MP)

av Elin Söderberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) yrkandena 1 i denna del, 5, 6 och 13 samt

avslår motion

2023/24:2883 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkande 5.

Ställningstagande

Som jag uttryckt i en annan reservation i detta betänkande menar jag att regeringens strategi för företag i kulturella och kreativa branscher lämnar mycket övrigt att önska. Avsaknaden av konkreta förslag för att för stärka villkoren och samordningen för de kulturella och kreativa branscherna är väldigt tydlig inom området kompetensförsörjning, där regeringen i det närmaste endast redogör för vilka utbildningssystem som finns i dag snarare än att ge förslag på kommande reformer eller en prioritering framåt. Detta är en brist som regeringen behöver åtgärda. Jag menar även att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med en uppdaterad strategi för kulturella och kreativa branscher som tydligt stärker näringarnas och kulturskaparnas trygghet på arbetsmarknaden.

Jag delar därtill den uppfattning som Miljöpartiets företrädare anför i kulturutskottets yttrande att konstnärsperspektivet behöver förtydligas och stärkas i strategin. Även jag avvisar att man använder begreppet ”råvara” för att beskriva det konstnärliga och kreativa skapandet. En strategi för de kulturella och kreativa branscherna behöver betona vikten av en offensiv konstnärspolitik och innehålla konkreta förslag för att stärka densamma, vilket jag menar att regeringens strategi saknar. Vidare instämmer jag i vad Miljöpartiets företrädare framhåller i kulturutskottets yttrande om att stycket om konstnärlig frihet i strategin bör utvecklas och förtydligas. Den konstnärliga friheten utgår från en vidsträckt yttrandefrihet och är en utgångspunkt för de kulturpolitiska målen. Jag är positiv till att bredda finansieringen av kulturen, men stärkta möjligheter till näringsverksamhet ska inte ställas emot en stark offentlig finansiering som värnar bredden, mångfalden och det fria skapandet. Det är nämligen centralt att förstå att den konstnärliga friheten kan begränsas av olika saker, även av kommersiell anpasslighet.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

10. Regionalpolitiska åtgärder, punkt 6 (S)

av Fredrik Olovsson (S), Mattias Jonsson (S), Marianne Fundahn (S), Isak From (S) och Aida Birinxhiku (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2883 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 2 och 6 samt avslår motionerna

2023/24:2885 av Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C) yrkande 5 och

2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) yrkandena 14–16.

Ställningstagande

Ett av regeringens mål i strategin är att kulturella och kreativa branscher ska bidra till att bl.a. skapa ett diversifierat och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet. Trots detta mål saknar vi ett tydligt lokalt och regionalt perspektiv i strategin. Som tidigare nämnts anser vi att regeringen ska satsa mer på regionala exportcentrum för att möta inte minst de mindre företagens internationaliseringsbehov. En annan viktig fråga är den kultursamverkansmodell som omfattar samverkan mellan staten, regionerna och kommunerna samt det civila samhället och de professionella kulturskaparna. Syftet med modellen är att den ska bidra till de nationella kulturpolitiska målen och ge ökade möjligheter till regionala prioriteringar. I likhet med företrädare för Socialdemokraterna i kulturutskottets yttrande vill vi understryka kultursamverkansmodellens regionala grund och att den måste kunna förena goda förutsättningar för både regionala och lokala kulturinstitutioner såväl som nya kulturyttringar och det fria kulturlivet.

Vi vill här även uppmärksamma det regeringen tar upp i skrivelsen om att kulturella och kreativa verksamheter bidrar till destinationsutveckling och kulturturism. Vi anser att besöksnäringen behöver få ett särskilt fokus i regeringens kommande arbete med strategin för att på så sätt främja turism och se till att fler arbetstillfällen, inte minst inom de kulturella och kreativa branscherna, skapas. Kulturella och kreativa branscher har en viktig roll i att göra Sverige till en attraktiv plats att besöka. För att staten ska kunna genomföra välavvägda insatser behövs en övergripande analys som förutom statistik bör omfatta besöksnäringens villkor och förutsättningar. Vi anser också att Visit Sweden behöver prioriteras i de turismfrämjande insatser som krävs för att locka besökare till Sverige, men även för att främja den inhemska turismen.

Detta bör riksdagen tillkänna till regeringen.

11. Regionalpolitiska åtgärder, punkt 6 (V, C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C) och Lorena Delgado Varas (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2885 av Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C) yrkande 5 och

avslår motionerna

2023/24:2883 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 2 och 6 samt

2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) yrkandena 14–16.

Ställningstagande

Sverige blir fattigare om goda förutsättningar för kulturen bara finns i centrala delar av storstäderna. Det är därför viktigt att de kulturella och kreativa branscherna är närvarande i hela landet. Vidare är det centralt att det sker ett utbyte av kultur mellan olika delar av landet. Kulturen kan dessutom spela en viktig roll i socioekonomiskt utsatta områden och motverka att unga människor dras in i kriminalitet och missbruk. Således behöver barn och unga få möjlighet att frodas omgivna av kultur och kreativitet. En diskussion om kulturella och kreativa branscher kan därför inte föras utan att man nämner studieförbunden och det föreningsliv som är kulturlivets nav på många håll i Sverige. Tyvärr tvingas vi dock konstatera att regeringens hittills förda politik i det närmaste kan uppfattas som en ambition att avveckla folkbildningen och studieförbunden. Detta är inte förenligt med den strategi som regeringen presenterar här. Vi anser därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett tillägg i strategin för kulturella och kreativa branscher som på riktigt värnar den ideella sektorn och studieförbunden. De behöver ses i regeringens kommande arbete med strategin som de centrala aktörer de är för kulturlivet. Av samma anledning bör föreningsdrivna allmänna samlingslokaler nämnas i strategin som en viktig del av kulturlivets infrastruktur.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

12. Regionalpolitiska åtgärder, punkt 6 (MP)

av Elin Söderberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) yrkandena 14–16 och

avslår motionerna

2023/24:2883 av Fredrik Olovsson m.fl. (S) yrkandena 2 och 6 samt

2023/24:2885 av Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C) yrkande 5.

Ställningstagande

De kulturella och kreativa branschernas förutsättningar påverkas av att det finns kulturverksamheter i hela landet. Såväl nuvarande som framtida aktörer inom de kulturella och kreativa branscherna kan växa och utvecklas av att ha tillgång till och att delta i lokala och regionala kulturverksamheter. Det är därför viktigt att verka för en levande kultur och ett levande civilsamhälle även i landsbygd och glesbygd. I syfte att tillgängliggöra kultur för fler bör därför statliga kulturinstitutioner verka för kultur i hela landet, och det statliga anslaget till regionala kulturverksamheter behöver öka.

Vidare menar jag att föreningsliv och kultur är en central del av samhällsutvecklingen. Det lokala kulturlivet kan vara rikt och inkluderande genom amatörteater, körer och en aktiv kulturskola, ofta med hjälp av ideella krafter. Det krävs trygga och långsiktiga villkor för idéburna organisationer för att säkerställa en sådan positiv utveckling, vilket bl.a. kan ske via idéburna offentliga partnerskap. Jag delar således den uppfattning som uttrycks av företrädare för Miljöpartiet i kulturutskottets yttrande och anser alltså att civilsamhället och dess samverkan med offentliga verksamheter bör stärkas för att skapa likvärdiga möjligheter i hela landet.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

13. Främjande av spel och dataspelsbranschen, punkt 7 (C)

av Elisabeth Thand Ringqvist (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2885 av Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C) yrkandena 6–8,

bifaller delvis motion

2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) yrkande 10 och avslår motion

2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) yrkandena 11 och 12.

Ställningstagande

Dataspelsbranschen blandas ofta samman med den bransch som sysslar med spel om pengar. Jag menar att detta är en av anledningarna till att spelutvecklare har svårt att få det näringspolitiska stöd som andra branscher redan får. Trots det har svenska spelstudior lyckats otroligt bra i den internationella konkurrensen och exporterar varje år för mångmiljardbelopp, men nu börjar andra länder komma i kapp. Det har inrättats strategier och institut, och i många länder får spelföretag statliga stöd likt filmindustrin. I grannländerna görs även stora satsningar för att attrahera kompetens. Sverige saknar liknande satsningar. Som ett första steg för att komma till rätta med detta bör regeringen komplettera sin strategi för kulturella och kreativa branscher med en nationell strategi för spelande och spelbranschen. Jag menar att det skulle legitimera branschen och öppna dörrar till forskningsmedel och annat från utomstående aktörer. När en sådan strategi tas fram bör det också övervägas om Sverige ska inrätta ett nationellt spelinstitut likt det i Danmark. Spelbranschen behöver dessutom få tillgång till samma möjligheter kring finansiering och exportkunnande som andra delar av näringslivet har. Vinnova behöver därför stötta digitala produkter, och Exportkreditnämnden (EKN) som i dag till stor del är fokuserad på tillverkningsindustrin behöver öppnas upp för företag som från start dels är digitala, dels har ett internationellt fokus. Jag anser att dessa företag har en enorm potential, och de är kanske de företag som mest behöver det kunnande som EKN besitter. De strukturer som begränsar dessa företags möjligheter behöver därför reformeras för att kunna införliva spelbranschen och andra näringslivsgrenar som inte sysslar med tillverkning av fysiska produkter.

I likhet med vad företrädare för Centerpartiet anger i kulturutskottets yttrande förespråkar jag också en modern och utökad syn på kulturbegreppet som

inkluderar olika former av spelande. Spel är redan etablerat som kultur i många människors medvetande, och det finns även ekonomiska incitament att bredda kulturbegreppet. Jag delar således uppfattningen att det är dags att uppdatera kulturbegreppet.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

14. Främjande av spel och dataspelsbranschen, punkt 7 (MP)

av Elin Söderberg (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänner detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) yrkandena 10–12,

bifaller delvis motion

2023/24:2885 av Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C) yrkande 6 och

avslår motion

2023/24:2885 av Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C) yrkandena 7 och 8.

Ställningstagande

Spelkultur är ett brett samlingsbegrepp för olika kulturformer som kopplar till olika sorters spel, såsom rollspel, lajv, cosplay och brädspel. Spel erbjuder sociala sammanhang, främjar kreativitet, problemlösning och självutveckling, och inbjuder också till upplevelser och medskapande. Spel är både en del av människors vardag och fritid, en konstform, ett fritt kulturuttryck och en växande del av de kulturella och kreativa näringarna. Bland de kulturella och kreativa branscherna har spelbranschen vuxit sig mycket starkt i Sverige. Men spel och spelkulturen har inte alltid samma status som andra kulturformer och den har inte heller varit föremål för politiska åtgärder i tillräcklig utsträckning. Det menar jag behöver ändras. Olika delar av spelbranschen behöver olika slags insatser från det gemensamma. Det är således min uppfattning att regeringen bör ge spel och spelbranschen samma möjligheter som andra kulturformer att söka offentliga medel.

Sverige brukar räknas till ett av världens tio främsta länder inom spelutveckling. Samtidigt riskerar Sverige nu att halka efter i och med att andra länder lanserar strategier och satsar stort på olika slags stödsystem. Sverige bör därför satsa på branschen och ta fram en nationell strategi för dataspel. Inom

ramen för en svensk nationell strategi bör regeringen hantera frågor som stödssystem, kompetensförsörjning, tillgänglighetsfrågor och ett breddat deltagande samt en möjlighet för barn och unga att komma i kontakt med spelskapande.

Sverige är ett av få länder i Västeuropa med svagt offentligt stödssystem för spel, vilket innebär en konkurrensnackdel för branschen i Sverige. Vidare skapas digitala spel nästan uteslutande utifrån en kommersiell grund i Sverige. Samtidigt behöver även andra delar av spelområdet ges möjlighet att växa, för att främja allt från talangutveckling och innovation till samverkan mellan olika kulturformer och ökad mångfald. Det gäller t.ex. spel för de yngre barnen. Utvecklingen av svenska spel för de yngre barnen har minskat kraftigt de senaste åren på grund av att det inte är marknadsmässigt lönsamt. Vidare omfattas spel ofta inte av befintliga kulturstöd. I likhet med vad företrädare för Miljöpartiet anger i kulturutskottets yttrande menar jag att spel behöver få bättre möjligheter att söka offentliga medel. Medlen genom såväl Kulturrådet som kultursamverkansmodellen bör öppnas upp tydligare för spel som kulturuttryck. Därtill bör Kulturrådet ges ett uppdrag att främja spelkulturen, och mer näringsinriktade stödssystem behöver utredas.

Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2023/24:111 Strategi för företag i kulturella och kreativa branscher.

Följdmotionerna

2023/24:2883 av Fredrik Olovsson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om exportfrämjandets betydelse för företag i kulturella och kreativa branscher och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om besöksnäringens betydelse för företag i kulturella och kreativa branscher och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om innovationspolitikens betydelse för kulturella och kreativa branscher och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om immaterialrättens betydelse för kulturella och kreativa branscher och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kultur- och utbildningspolitikens betydelse för företag i kulturella och kreativa branscher och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att öka samverkan i de delar som framkommer i motionen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2885 av Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, liksom EU, bör ligga i framkant och anpassa regelverk, ekonomiska strukturer och lagstiftning så att de kan möta både utmaningar och möjligheter kopplat till teknikutveckling och AI, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare uppdrag till berörda myndigheter så att de bättre kan stödja företagare inom kulturella och kreativa branscher och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge myndigheter och statliga bolag som jobbar med kapitalallokering i

- uppdrag att utarbeta handlingsplaner för hur de kan utöka inflödet av affärsidéer från företag från kulturella och kreativa näringar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rättvisa skatteregler för olika kulturformer och tillkännager detta för regeringen.
 5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med tillägg som värnar den ideella sektorn och studieförbunden och tillkännager detta för regeringen.
 6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att komplettera strategin för kulturella och kreativa näringar med en nationell spelstrategi och tillkännager detta för regeringen.
 7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att inrätta ett nationellt spelinstitut likt det i Danmark och tillkännager detta för regeringen.
 8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera spelande i kulturbegreppet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2889 av Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med en uppdaterad strategi för kulturella och kreativa branscher som tydligt stärker näringarnas och kulturskaparnas utveckling, exportfrämjande och trygghet på arbetsmarknaden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska höja sin ambitionsnivå när det gäller både reformer och finansiering för de kulturella och kreativa branschernas fortsatta utveckling och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att inrätta ett institut för kulturella och kreativa näringar, för främjande av spel, musik, film samt andra kulturella och kreativa branscher, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra de sociala skyddsnäten för människor med olika sysselsättningsformer, såsom kombinatorer, gigarbetare och enskilda firmor, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka konstnärsperspektivet i strategin och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla och förtydliga stycket om konstnärlig frihet i strategin och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omgående tillsätta en utredning i syfte att säkra upphovspersonernas och de utövande konstnärernas rättigheter i ljuset av AI-utvecklingen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att agera pådrivande inom EU för översyn av upphovsrättslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet med stärkt medie- och informationskunnighet i fråga om AI måste intensifieras och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en nationell strategi för dataspel och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att spel ska ha samma möjlighet som andra kulturformer att söka offentliga medel och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla stödsystemen för spel och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kompetensförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statliga kulturinstitutioner ska verka för kultur i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det statliga anslaget till regionala kulturverksamheter ska öka och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka civilsamhället och dess samverkan med offentliga verksamheter och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Kulturutskottets yttrande 2023/24:KrU3y

Strategi för företag i kulturella och kreativa branscher

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har beslutat att ge kulturutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2023/24:111 Strategi för företag i kulturella och kreativa branscher och de tre följdmotioner som väckts med anledning av skrivelsen i de delar som berör kulturutskottets beredningsområde.

Kulturutskottet begränsar sitt yttrande till de avsnitt i skrivelsen som berör utskottets beredningsområde. Det avser de delar i skrivelsen där regeringen lyfter fram de särskilda villkor som ofta gäller för företagare inom kulturella och kreativa branscher, betydelsen av kulturella och kreativa branscher för möjligheterna att skapa attraktiva och hållbara livsmiljöer, kompetensförsörjning och samverkan samt vikten av att prioritera barn och unga. Kulturutskottet delar regeringens bedömningar i skrivelse 2023/24:111 och menar att regeringens strategi för företag i kulturella och kreativa branscher lägger en god grund för det fortsatta arbetet på området. Kulturutskottet föreslår att näringsutskottet avstyrker de motionsyrkanden som berör kulturutskottets beredningsområde.

I yttrandet finns fyra avvikande meningar (S, V, C, MP).

Utskottets överväganden

Skrivelsen

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redovisas regeringens strategi för företag i kulturella och kreativa branscher mot bakgrund av bl.a. teknik- och branschutvecklingen och de behov som finns på området. Strategin är avsedd att gälla under en tioårsperiod (2024–2033). Strategin innehåller en övergripande vision och sex prioriterade områden och strategiska mål. De sex strategiska målen är följande:

- tillförlitlig statistik på nationell nivå
- god kunskap om förutsättningarna och utvecklingen på den upphovsrättsbaserade marknaden
- träffsäker rådgivning, stöd och finansiering och minskade regelkostnader
- god kompetensförsörjning, livslångt lärande och goda villkor i trygghetsystemen
- attraktiva, hållbara livsmiljöer och ett diversifierat och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet
- ett stort och växande internationellt genomslag för de kulturella och kreativa företagen.

Slutligen redovisas hur regeringen avser att arbeta med strategin under den kommande tioårsperioden. Regeringen vill prioritera en löpande dialog om hur arbetet inom ramen för strategin fungerar och vilka behov branschen ser. Dialogen är också viktig för att kunna följa upp arbetet. Regeringen avser att låta Kulturdepartementet samordna arbetet med strategin.

Vision

Målet för 2033 är att Sverige ska ha stärkt sin position som ett ledande land för de kulturella och kreativa branscherna. Branscherna ska ha god tillväxt och bidra till svensk ekonomi och ett dynamiskt näringsliv i hela landet, ökad export och en positiv Sverigebild i utlandet. Företag inom de kulturella och kreativa branscherna ska bidra till en mångfald av kulturella uttryck och kulturupplevelser i hela landet.

Strategiska mål

Nationell statistik – Enligt regeringen finns det för närvarande ingen samlad nationell statistik över de kulturella och kreativa branschernas bidrag till svensk ekonomi. Det finns uppskattningar och pilotprojekt och regeringen gör bedömningen att flera myndigheter eller andra aktörer bör kunna ansvara för att förbättra och producera nationell statistik över de kulturella och kreativa branscherna.

Kunskaper om upphovsrätt – Regeringen menar att det är grundläggande för de immateriella rättigheternas funktion att det allmänna vidtar kraftfulla åtgärder mot illegal användning av skyddat material. Det finns även behov av kunskap om det upphovsrättsliga regelverket och förmåga att använda det. Offentliga aktörer ska arbeta strategiskt för att underlätta för en väl fungerande upphovsrättsbaserad marknad.

Rådgivning, stöd, finansiering och regelkostnader – Myndigheter och andra aktörer som förmedlar råd, stöd och finansiering till företagande, innovation och konstnärlig verksamhet ska samverka så att deras kompetenser stärker varandras respektive uppdrag där det är relevant. Företagens kostnader för att följa regler ska minska.

Kompetensförsörjning och trygghetssystem – Det ska finnas en god kompetensförsörjning inom kulturella och kreativa branscher. De offentliga trygghetssystemen ska ge goda villkor för enskilda som försörjer sig både som anställda och som egenföretagare.

Livsmiljöer och näringsliv i hela landet – Kulturella och kreativa företag ska kunna bidra till att skapa attraktiva och hållbara livsmiljöer samt ett diversifierat och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet. Det är viktigt att förståelsen för betydelsen av hållbara samhällen och intresset för gestaltning ökar.

Internationellt genomslag för kulturella och kreativa företag – Sveriges strategi för utrikeshandel, investeringar och global konkurrenskraft är enligt regeringen avsedd att ge svenska företag bästa möjliga förutsättningar att hantera framväxande utmaningar och ta vara på de affärsmöjligheter som uppstår genom den gröna och digitala omställningen.

Motionerna

Tre följdmotioner har inkommit med anledning av skrivelse 2023/24:111. Nedan redovisas de yrkanden i motionerna som berör kulturutskottets beredningsområde.

Fredrik Olovsson m.fl. (S) menar i kommittémotion 2023/24:2883 yrkande 4 att regeringen bör ta fram en nationell innovationsstrategi som betonar immaterialrättens betydelse för kulturella och kreativa branscher. Motionärerna lyfter i yrkande 5 fram betydelsen av kultur- och utbildningspolitiken för företag i kulturella och kreativa branscher och vidare i yrkande 6 behovet av att öka samverkan t.ex. mellan berörda departement, myndigheter och andra aktörer för uppgiften att samordna och genomföra strategin. Motionärerna betonar betydelsen av kultursamverkansmodellen och samverkan mellan staten, regionerna, kommunerna, civilsamhället och de professionella kulturskaparna.

Elisabeth Thand Ringqvist och Rickard Nordin (båda C) menar i kommittémotion 2023/24:2885 yrkande 1 att regeringen bör ha beredskap för att utöka kunskapen om teknikutveckling och AI för att kunna modernisa och

förtydliga olika regelverk på området. Målsättningen bör vara att skapa rättvisa och goda förutsättningar för den upphovsrättsbaserade marknaden. Motionärerna anför vidare i yrkande 2 att ansvariga myndigheter bör få ett tydligare uppdrag att stödja företagare inom kulturella och kreativa branscher. Motionärerna framför i yrkande 5 att det behövs ett tillägg i strategin om att även värna den ideella sektorn och studieförbunden eftersom de utgör centrala aktörer för kulturlivet. Motionärerna menar vidare i yrkande 6 att strategin bör kompletteras med en nationell strategi för dataspelsutveckling och spelande och i yrkande 7 att regeringen bör överväga att inrätta ett nationellt spelinstitut. Motionärerna menar i yrkande 8 att många former av spelande bör ses som ett kulturuttryck bland andra och att kulturbegreppet även bör omfatta spelande.

Elin Söderberg och Amanda Lind (båda MP) framför i kommittémotion 2023/24:2889 yrkande 3 att regeringen bör låta utreda förutsättningarna för att inrätta ett institut för främjande av spel, musik, film och andra områden inom kulturella och kreativa branscher. Motionärerna anför vidare i yrkande 5 att regeringen bör stärka konstnärsperspektivet i strategin och i yrkande 6 att regeringen behöver utveckla och förtydliga de avsnitt i strategin som berör området konstnärlig frihet. Motionärerna menar vidare i yrkande 7 att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att säkra upphovspersonernas och de utövande konstnärernas rättigheter i ljuset av AI-utvecklingen. Motionärerna anför i yrkande 9 att regeringen bör intensifiera arbetet med stärkt medie- och informationskunnighet om AI, i yrkande 10 att regeringen bör ta fram en nationell strategi för dataspel och i yrkande 11 att spelaktörer ska ha samma möjligheter som aktörer inom andra kulturformer att söka offentliga medel. Motionärerna menar vidare i yrkande 12 att stödsystemen för spel behöver utvecklas och i yrkande 13 att regeringen bör förtydliga strategin när det gäller möjligheterna för en god kompetensförsörjning, bl.a. för spelutveckling. Motionärerna anför i yrkande 14 att statliga kulturinstitutioner ska verka för kultur i hela landet och i yrkande 15 att det statliga anslaget till regionala kulturverksamheter bör öka. Motionärerna lyfter i yrkande 16 även fram betydelsen av civilsamhället och dess samverkan med offentliga verksamheter. Enligt motionärerna behövs trygga och långsiktiga villkor för idéburna organisationer för att kunna säkerställa likvärdiga möjligheter i hela landet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar strategins övergripande vision att Sverige ska stärka sin position som ett ledande land för de kulturella och kreativa branscherna, gynna den fria kulturen och skapa en mångfald av kulturella uttryck och kulturupplevelser i hela landet. Utskottet delar regeringens uppfattning att de kulturella och kreativa branscherna bör ses som en ny typ av basindustri för Sverige och att regeringens strategi kan bidra till att frigöra de kulturella och kreativa företagens potential för tillväxt, sysselsättning och innovation.

Utskottet vill särskilt lyfta fram de delar av strategin som uppmärksammar de speciella förutsättningar som gäller för yrkesverksamma konstnärer och kulturskapare. Det är positivt att regeringen uppmärksammar att många kulturella och kreativa företag har större behov av rådgivning än företag i allmänhet och att de konstnärliga och kreativa företagens affärsmodeller inte alltid följer traditionell företagslogik. Det konstnärliga skapandet är t.ex. ofta nära förbundet med kulturskaparnas personliga kunnande och konstnärliga uttryck och därmed svårt att reproducera och marknadsföra. Utskottet välkomnar därför att regeringen i skrivelsen betonar att rådgivare behöver ha god kännedom om vad som karakteriserar värdeskapandet inom kulturella och kreativa branscher. Värdeskapandet bygger i stor utsträckning på immateriella tillgångar och företagen kan därför behöva arbeta mer strategiskt utifrån dessa tillgångar i sin affärsutveckling. Utskottet vill särskilt lyfta fram regeringens arbete med att ge instruktioner och förutsättningar för relevanta myndigheter att stärka kapaciteten att ge behovsanpassad rådgivning till företag inom konstnärliga och kreativa branscher. Det gäller bl.a. Konstnärnämndens uppdrag att följa och informera om förutsättningarna för konstnärers företagande och Statens kulturråds uppdrag att redovisa hur myndigheten arbetar med att främja förutsättningarna för kulturella och kreativa branscher, i hela landet och internationellt, samt göra en bedömning av resultatet av dessa insatser.

Utskottet välkomnar regeringens bedömning att genomförandet av den tioåriga strategin är ett löpande arbete som ska samordnas av Kulturdepartementet. Det är också glädjande att regeringen avser att ha en löpande dialog med representanter för kulturella och kreativa branscher om behov av ytterligare åtgärder och hur arbetet inom ramen för strategin fungerar.

Utskottet vill vidare lyfta fram att regeringen tydligt beskriver värdet av att de kulturella och kreativa näringarna bidrar till att skapa attraktiva och hållbara livsmiljöer samt ett diversifierat och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet. Utskottet välkomnar att regeringen betonar att kulturarv och kulturlandskap med bl.a. byggnadsminnen, världsarv, kulturresevat och andra värdefulla kulturmiljöer, liksom immateriella kulturvärden knutna till platsen, är en viktig grund för en god bebyggd miljö. Utskottet delar uppfattningen att det är viktigt att göra det möjligt att bevara, vårda, använda och utveckla värdefulla kulturmiljöer samt att de, utifrån gällande förutsättningar, kan göras tillgängliga för boende, företagare och besökare. Utskottet har förståelse för att det rör sig om ett mycket komplext politikområde med ett stort antal aktörer och olika ansvarsnivåer men delar regeringens uppfattning att förståelsen för betydelsen av hållbara samhällen och intresset för gestaltning behöver öka. Utskottet delar regeringens bedömning att det behövs en kombination av insatser både för att stärka företagen i sig och för att utveckla en viss plats. Utskottet välkomnar att regeringen t.ex. nämner utvecklad samverkan mellan näringsliv, fastighetsägare, civilsamhälle och offentliga aktörer kring lokaler och olika verksamheter såsom restauranger, handel, arrangörer och kulturbolag.

Regeringen betonar i strategin att det inte är en fråga som bara berör de större städerna utan även landsbygden, mindre orter och städernas ytterområden. Utskottet välkomnar att regeringen tydligt lyfter fram att de kreativa och konstnärliga branscherna har en viktig och ökande betydelse för utvecklingen mot en hållbar samhällsomvandling. Kulturella och kreativa verksamheter bidrar till destinationsutveckling och kulturturism, bl.a. genom kulturevenemang och besöksmål som museer och öppna konstnärsateljéer. Utskottet välkomnar det fortsatta arbetet på området inom ramen för strategin och att regeringen betonar platsens och kulturens betydelse för att skapa hållbara och attraktiva livsmiljöer i hela Sverige.

Utskottet välkomnar även att regeringen betonar att de kulturella och kreativa branschernas arbetsmarknad ofta är innovationsdriven och ger upphov till nya arbetstillfällen samtidigt som den ställer nya krav på flexibilitet och förmåga att vidareutveckla kompetens. Det är viktigt att skapa bättre möjligheter för omställning och flexibilitet för individer och företag inom kulturella och kreativa branscher för att kunna dra nytta av den samhällsekonomiska utvecklingen. Utskottet vill liksom regeringen lyfta fram värdet av Sveriges starka tradition av kommunal kulturskola och att folkbildningen bidrar på olika sätt till kompetensförsörjningen, genom utbildningar och kurser på folkhögskola och genom studieförbunden. I sammanhanget ska också betonas civilsamhällets viktiga roll.

Utskottet delar uppfattningen att det offentliga på olika nivåer bidrar till återväxt och utveckling av de kulturella och kreativa företagens verksamheter där inte minst kultur riktad till barn och unga behöver prioriteras. Utskottet vill understryka betydelsen av att det finns förutsättningar för barn och unga i hela landet att ta del av kultur i olika former samt att skapa och utöva kultur. Att särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur är en viktig kulturpolitisk prioritering, inte minst för att framtidens kulturliv ska ha både aktiva utövare och en bred publik.

Sammanfattningsvis delar kulturutskottet regeringens bedömningar i skrivelse 2023/24:111 och menar att regeringens strategi för företag i kulturella och kreativa branscher lägger en god grund för det fortsatta arbetet på området. När det gäller aktuella yrkanden i följdmotioner med anledning av skrivelsen har utskottet under nuvarande riksmöte redan behandlat och avstyrkt ett flertal likalydande motionsyrkanden. Det gäller motionerna 2023/24:2885 yrkandena 2 och 5–8 samt 2023/24:2889 yrkandena 6, 7 och 9–16 (bet. 2023/24:KrU1, bet. 2023/24:KrU8, bet. 2023/24:KrU9, bet. 2023/24:KrU10). Utskottet gör ingen annan bedömning nu, och anser därför att näringsutskottet bör avstyrka dessa motionsyrkanden. Utskottet anser att näringsutskottet även bör avstyrka samtliga övriga motionsyrkanden med hänvisning till pågående arbete inom ramen för den aktuella strategin.

Stockholm den 16 maj 2024

På kulturutskottets vägnar

Amanda Lind

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Amanda Lind (MP), Robert Hannah (L), Alexander Christiansson (SD), Lawen Redar (S), Kristina Axén Olin (M), Azadeh Rojhan (S), Emma Ahlström Köster (M), Magnus Manhammar (S), Runar Filper (SD), Ewa Pihl Krabbe (S), Peter Ollén (M), Vasiliki Tsouplaki (V), Roland Utbult (KD), Catarina Deremar (C), Anna-Lena Hedberg (SD), Kristoffer Lindberg (S) och Victoria Tiblom (SD).

Avvikande meningar

1. Strategi för företag i kulturella och kreativa branscher (S)

Lawen Redar (S), Azadeh Rojhan (S), Magnus Manhammar (S), Ewa Pihl Krabbe (S) och Kristoffer Lindberg (S) anför:

Att öka kunskapen om upphovsrätten är ett av de sex prioriterade områdena i regeringens strategi för företag i kulturella och kreativa branscher. Samtidigt ser vi att regeringen i praktiken bedriver en politik som leder till nedskärningar i stödet till små och medelstora företag när det kommer till hanteringen av immateriella tillgångar. Vi menar att det behövs krafttag mot intrång i upphovsrätten, men strategin innehåller inga konkreta åtgärder mot illegal användning av skyddat material. Avsaknaden av konkretion är även uppenbar i de delar som rör de kulturella och kreativa näringarna i regeringens utrikeshandelsstrategi. Vi vill att strategin ska ta tydligare hänsyn till den obalans som vi menar råder på den upphovsrättsliga marknaden. Kulturskapare i Sverige måste få en rimlig del av de stora ekonomiska värden som genereras inom de kulturella och kreativa branscherna. Vi noterar även att både utredningen Kreativa Sverige och regeringens skrivelse utelämnar frågan om hantering av immateriella tillgångar vid offentlig upphandling. Vi menar att den nuvarande situationen, där t.ex. klausuler i upphandlingsdokument kan innebära att det offentliga förvärvar samtliga immaterialrättigheter, kan få allvarliga konsekvenser för företag inom de kulturella och kreativa branscherna.

En annan viktig del i det kunskapshöjande arbetet om upphovsrätten inom kreativa och kulturella branscher, som regeringen missar, är moment om immaterialrätt i högre utbildning. Tyvärr går det att på många lärosäten utbilda sig till yrken där immaterialrättigheter är centrala utan att få någon som helst utbildning i dessa frågor.

Vi delar regeringens bedömning att det behövs en tydlig ansvarsfördelning mellan berörda departement, myndigheter och andra aktörer för genomförandet av strategin. Vi anser emellertid att regeringens skrivelse inte ger någon vägledning om hur detta ska gå till. En långsiktigt viktig samverkansfråga för branschen är den kultursamverkanmodell som omfattar samverkan mellan staten, regionerna och kommunerna samt det civila samhället och de professionella kulturskaparna. Syftet med kultursamverkanmodellen är att den ska bidra till de nationella kulturpolitiska målen och ge ökade möjligheter till regionala prioriteringar. Vi vill understryka modellens regionala grund och att den måste kunna förena goda förutsättningar för både regionala och lokala kulturinstitutioner såväl som nya kulturyttringar och det fria kulturlivet.

Mot denna bakgrund bör näringsutskottet tillstyrka motion 2023/24:2883 yrkandena 4–6.

2. Strategi för företag i kulturella och kreativa branscher (V)

Vasiliki Tsouplaki (V) anför:

Jag ställer mig bakom utskottets yttrande i alla delar utom i bedömningen av förslagen i följdmotionerna. Jag ställer mig bakom flera av dessa yrkanden och vi kommer följa upp dem vid behandlingen i näringsutskottet.

3. Strategi för företag i kulturella och kreativa branscher (C)

Catarina Deremar (C) anför:

Det är positivt att regeringen i strategin lyfter fram behovet av att möta den tekniska utvecklingen, inte minst när det gäller artificiell intelligens (AI). Det är en oerhört snabb utveckling att vänta de kommande åren och det är svårt att förutspå exakt hur den kommer att påverka de berörda branscherna. Det är centralt att Sverige, liksom EU, ligger i framkant och anpassar regelverk och ekonomiska strukturer för att kunna möta både utmaningar och möjligheter kopplat till teknikutveckling och AI. Jag är därför tveksam till om det räcker att enbart sprida kunskap om upphovsrättsliga frågor. Snarare bör ambitionen vara att utöka vår kunskap och ha beredskap för att modernisera och förtydliga olika regelverk.

AI-genererad konst och musik är en relativt ny företeelse som skapat ett behov av att diskutera upphovsrättsliga frågor. AI kan generera allt från musik och konst till romaner och nyhetsartiklar. Eftersom verken saknar mänsklig upphovsman utmanas den gällande lagstiftningen. De utmaningar som tekniken för med sig beror t.ex. på att AI-verktygen tränas på befintliga verk via s.k. machine learning (ML). Det råder osäkerhet när det gäller upphovsrätten till de verk som AI:n tränas på. På samma sätt är det oklart om upphovsrätten kan gälla för AI-genererad konst. Dessa luckor behöver täppas till för att förutsättningarna för både kulturutövare och AI-utvecklare ska kunna tillgodoses. Målsättningen behöver vara rättvisa och goda förutsättningar för den upphovsrättsbaserade marknaden.

Ambitionen i det tredje målet Träffsäker rådgivning, stöd och finansiering och minskade regelkostnader är vällovlig. Grundläggande för att företag ska startas och växa inom kulturella och kreativa branscher är att företagsklimatet för småföretag är gott. Det är viktigt att rådgivande myndigheter känner till vilka möjligheter som finns att stödja och underlätta för företagare inom kulturella och kreativa branscher. Jag ser därför att det finns behov av att ge tydligare uppdrag till berörda myndigheter.

Jag menar vidare att regeringen bör återkomma till riksdagen med tillägg i strategin för kulturella och kreativa branscher som på allvar värnar den ideella sektorn och studieförbunden. De måste ses som de centrala aktörer de är för kulturlivet. På samma sätt bör föreningsdrivna allmänna samlingslokaler nämnas som en del av kulturlivets infrastruktur.

Strategin för kulturella och kreativa branscher bör även kompletteras med en nationell strategi för spelbranschen och spelande. Det skulle göra branschen

legitim och t.ex. öppna dörrar till forskningsmedel m.m. från utomstående aktörer. En sådan strategi bör också överväga inrättandet av ett nationellt spelinstitut likt det i Danmark. Jag menar vidare att spel är kultur och en kulturform värd att bevara. Kultur är något som vi ofta vill visa för nästkommande generationer och fortsätta att glädjas över. För de flesta svenskar är det en självklarhet att spelande i olika former kan betraktas som en kulturutövning i samma kategori som konst, musik och film. Jag vill förespråka en modern och utökad syn på kulturbegreppet som inkluderar olika former av spelande. Spel är redan etablerat som kultur i många människors medvetande och det finns även ekonomiska incitament att bredda kulturbegreppet. Jag menar att det är dags att uppdatera kulturbegreppet och att därigenom ta ett stort kliv på vägen för att uppfylla både de nationella målen och kulturpolitiken.

Mot denna bakgrund bör näringsutskottet tillstyrka motion 2023/24:2885 yrkandena 1, 2 och 5–8.

4. Strategi för företag i kulturella och kreativa branscher (MP)

Amanda Lind (MP) anför:

Jag menar att regeringens skrivelse 2023/24:111 Strategi för företag i kulturella och kreativa branscher tyvärr lämnar mycket övrigt att önska. Jag hade velat se en strategi med konkreta steg för att stärka villkoren och samordningen för de kulturella och kreativa branscherna. Jag anser t.ex. att regeringen bör utreda förutsättningarna för att inrätta ett institut för kulturella och kreativa näringar för främjande av spel, musik, film samt andra kulturella och kreativa branscher.

Jag anser även att konstnärsperspektivet bör förtydligas och stärkas i strategin. Jag avvisar användandet av begreppet ”råvara” som ett sätt att beskriva det konstnärliga och kreativa skapandet. Överlag saknas skrivningar om vikten av en offensiv konstnärspolitik och konkreta förslag för att stärka densamma. Jag vill också se att kulturskapar- och branschorganisationerna tydligt inkluderas i genomförandet och uppföljningen av strategin.

Jag menar att även stycket om konstnärlig frihet i strategin bör utvecklas och förtydligas. Den konstnärliga friheten utgår från en vidsträckt yttrandefrihet och är en utgångspunkt för de kulturpolitiska målen. Jag är positiv till att bredda finansieringen av kulturen, men stärkta möjligheter till näringsverksamhet ska inte ställas emot en stark offentlig finansiering som värnar bredden, mångfalden och det fria skapandet. Det är också viktigt att se att den konstnärliga friheten kan begränsas av olika saker, även av kommersiell anpasslighet.

Jag förordar vidare att stycket om upphovsrätt utvecklas så att det tydligare framgår att staten bör stå redo att stärka upphovsrätten för att värna och säkra upphovspersonernas och de utövande konstnärernas rättigheter. Det är bra att kulturministern har inrättat en sektorsövergripande enhet för artificiell intelligens (AI) på sitt departement, men lagstiftningen behöver också ses över

för att säkra upphovspersonernas och de utövande konstnärernas rättigheter i ljuset av AI. En utredning bör omgående tillsättas med detta syfte och Sverige bör även agera pådrivande och påskynda motsvarande arbete inom EU. Dessutom behöver förståelsen för hur AI fungerar utvecklas. Falsa foton, desinformation och fördomar riskerar att reproduceras. Mer kunskap behövs och det bör ske inom ramen för det samlade medie- och informationskunnighetsarbetet (MIK).

Dataspelsbranschen omsätter över 27 miljarder kronor i Sverige, vilket är i samma storleksområde som exporten av järnmalm. Dataspelsbranschen beskriver det samtidigt som att Sverige nu halkar efter. Sverige bör vårda det guldägg man har och ta fram en nationell strategi för dataspel. Sverige är ett av de länder i Västeuropa som har ett svagt offentligt stödsystem för spel, vilket innebär en konkurrensnackdel för Sverige. Spel behöver få bättre möjligheter att söka offentliga medel. Medlen genom såväl Kulturrådet som kultursamverkansmodellen bör öppnas tydligare för spel som kulturuttryck. Kulturrådet bör ges ett uppdrag att främja spelkulturen, och mer näringsinriktade stödsystem bör utredas. På samma sätt som för andra delar av kulturområdet finns det kulturuttryck som har en kommersiell bärkraft och andra som befinner sig i ett mer utforskande, smalt fält. I Sverige skapas digitala spel nästan uteslutande utifrån en kommersiell grund. Samtidigt behöver även andra delar av spelområdet ges möjlighet att växa, för att stimulera allt från talangutveckling och innovation till samverkan mellan olika kulturformer och ökad mångfald.

De kulturella och kreativa branschernas förutsättningar påverkas av närvaron av och tillgången till kulturverksamheter i hela landet. Goda förutsättningar för kulturverksamheter ger såväl nuvarande som framtida aktörer inom de kulturella och kreativa branscherna möjligheter att växa och utvecklas. Det är därför viktigt att verka för en levande kultur och civilsamhälle även i lands- och glesbygd. I syfte att tillgängliggöra kultur för fler i hela landet bör statliga kulturinstitutioner verka för kultur i hela landet. Det statliga anslaget till regionala kulturverksamheter bör också öka.

Civilsamhället och dess samverkan med offentliga verksamheter behöver vidare stärkas via t.ex. idéburna offentliga partnerskap. Föreningsliv och kultur är en central del av samhällsutvecklingen. Det lokala kulturlivet kan vara rikligt och inkluderande genom amatörteater, körer och en aktiv kulturskola, ofta med hjälp av ideella krafter.

Mot denna bakgrund bör näringsutskottet tillstyrka motion 2023/24:2889 yrkandena 3, 5–7 och 9–16.